

การวิเคราะห์งบประมาณประเทศไทยด้านการลงทุนด้านน้ำภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
กรณีศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
Analysis of Thailand's Budget for Capital Expenditures in Water Sector
under the National Strategy: A Case Study of Fiscal Year 2023

ธนพล อำไพ¹, ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ สุทธิสินท์²

¹ ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

² ภาควิชาวิศวกรรมแหล่งน้ำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

*Corresponding author; E-mail address: pongsak.su@chula.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินภารกิจเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ประเทศไทยได้กำหนดวงเงินงบประมาณรายจ่าย 3,185,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17.09 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ น้ำเป็นประเด็นที่สำคัญที่ถูกบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ผลการวิเคราะห์งบประมาณประเทศไทยด้านการลงทุนด้านน้ำพบว่า งบลงทุนด้านน้ำได้รับงบประมาณ 110,751 ล้านบาท หรือ 22.5 % ของงบลงทุนทั้งหมด โดยมีเป้าหมายคือ ประเทศไทยมีความมั่นคงด้านน้ำเพิ่มขึ้น การเพิ่มผลิตภาพการใช้น้ำ การอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ งบลงทุนด้านน้ำประกอบด้วย (1) งบประมาณภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวน 54,100 ล้านบาท หรือ 48.8 % ของการลงทุนด้านน้ำทั้งหมด และ (2) งบประมาณนอกแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประมาณ 51.2 % ของการลงทุนด้านน้ำทั้งหมด ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ ประเทศไทยต้องการระบบติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย

คำสำคัญ: งบประมาณ, งบลงทุน, น้ำ, ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

Abstract

In preparing the FY 2023 budget, the government gives priority to carry out missions to mobilize the country's development according to the National Strategy. For FY 2023, the government set a budget of 3,185,000 million baht or 17.09 percent of the GDP. Water is one of the main issues in the National Strategy, the Master Plans under the National Strategy, the National Economic and Social Development Plan,

Sustainable Development Goals, and the Master Plan on Water Resource Management. The analysis result shows that water budget is approximately 110,751 million baht or 25.5% of total capital expenditures. The targets are (1) to increase the country's water security (2) to improve the productivity of water use and (3) to preserve and rehabilitate natural water source. National water budget consists of water budget inside and outside Integrated Program on Management of Water Resources approximately 54,100 and 65,200 million baht respectively or 48.8 % and 51.2 % of total water budget. The policy recommendation is development of monitoring and evaluation system of water budget use to meet the sustainable socio-economic development in Thailand National Strategy.

Keywords: National Budget, Capital Expenditures, Water, Fiscal Year 2023

1. บทนำ

ทรัพยากรน้ำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต และการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ อย่างไรก็ตาม ในช่วงที่ผ่านมาสภาพภูมิอากาศของโลกมีความแปรปรวนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ภัยแล้งและน้ำท่วมบ่อยครั้ง และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทำให้ปริมาณน้ำในแหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติและแหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค การเกษตร และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างพื้นที่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ รวมทั้งปัญหาการจัดสรรปันส่วนน้ำให้กับภาคครัวเรือน ภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ในหลายพื้นที่ของประเทศไทยประสบปัญหาความไม่สมดุลของอุปสงค์และอุปทานของน้ำอันสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของจำนวน

ประชากร การผลิตภาคอุตสาหกรรม และภาคการเกษตร รวมทั้งจากการลดลงของพื้นที่ป่าทำให้เกิดปัญหาภัยแล้ง และน้ำท่วมในหลายพื้นที่

จากสถานการณ์ข้างต้นประเทศไทยจึงได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ และเพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 จึงได้มีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่ตอบสนองเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (แผนระดับ 1) และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนระดับ 2) ภายใต้ประเด็นที่ 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำของประเทศมีความเป็นเอกภาพ และเกิดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับสมดุลการบริหารจัดการน้ำ ในการอุปโภค บริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ รวมทั้งพัฒนาการจัดการลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศและแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ได้มีการจัดทำแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างบูรณาการในทุกภาคส่วน สำนักงบประมาณได้จัดสรรงบประมาณให้กับแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะงบประมาณในส่วนของการบริหารจัดการน้ำต้นทุนซึ่งเป็นงบประมาณส่วนใหญ่ในแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อย่างไรก็ตามงบประมาณประเทศไทยด้านการลงทุนด้านน้ำภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติไม่ได้มีเพียงแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเท่านั้น แต่ยังมีอยู่ในแผนงานอื่นอีก ในบทความนี้จึงทำการประเมินงบประมาณประเทศไทยด้านการลงทุนด้านน้ำภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในทุกแผนงานเพื่อทราบถึงการลงทุนด้านน้ำที่แท้จริงของประเทศไทย ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่ โดยใช้กรณีศึกษาปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

2. ยุทธศาสตร์และงบประมาณด้านน้ำ

2.1 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

วาระแห่งปี ค.ศ. 2030 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(Sustainable Development Goals 2030 : SDG 2030)

องค์การสหประชาชาติ (UN, 2015) ได้สรุปจากการประชุมสหประชาชาติระดับผู้นำเพื่อรับรองวาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. 2015 เมื่อวันที่ 25 - 27 ก.ย. 2558 ณ สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก ได้มีการรับรองเอกสารว่าด้วยการปฏิรูปโลกของเรา : วาระแห่งปี ค.ศ. 2030 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับการบรรลุวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น มีการกำหนด 17 เป้าหมาย 169 เป้าประสงค์ และ 241 ตัวชี้วัด ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมเพื่อสานต่อภารกิจที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จภายใต้เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) ในส่วนของการกำหนด 17 เป้าหมาย ซึ่งครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

จากแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 17 เป้าหมาย เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ 6 (SDG6) มุ่งเน้นการจัดการน้ำและสุขาภิบาล ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีเป้าหมายคือ

สร้างหลักประกันให้มีน้ำใช้ และมีการบริหารจัดการน้ำและการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน มีเป้าหมาย ดังนี้

- SDG 6.1 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและมีราคาที่ย่อมเยาภายในปี 2573
- SDG 6.2 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงสุขอนามัยที่พอเพียงและเป็นธรรม และยุติการขับถ่ายในที่โล่งโดยให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการของผู้หญิง เด็กหญิงและกลุ่มที่อยู่ใต้สถานการณ์ที่เปราะบาง ภายในปี 2573
- SDG 6.3 ยกระดับคุณภาพน้ำ โดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการลงครึ่งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ทั่วโลก ภายในปี 2573
- SDG 6.4 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุกภาคส่วน และสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำที่ยั่งยืน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และลดจำนวนประชาชนที่ประสบความทุกข์จากการขาดแคลนน้ำ ภายในปี 2573
- SDG 6.5 ดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความร่วมมือระหว่างเขตแดนตามความเหมาะสม ภายในปี 2573
- SDG 6.6 ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ รวมถึงภูเขา ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ ชั้นหินอุ้มน้ำ และทะเลสาบ ภายในปี 2573
- SDG 6.a ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย ซึ่งรวมถึงด้านการเก็บน้ำ การขจัดเกลือ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย เทคโนโลยี การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่
- SDG 6.b สนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการน้ำและสุขอนามัย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (แผนระดับ 1)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้วางแผนพัฒนาประเทศในอนาคตให้มีการมองในระยะยาวมากขึ้น โดยสามารถสรุปเป้าหมายในระยะ 5 ปีของกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับด้านน้ำส่วนใหญ่อยู่ใน ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 5 การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้น้อมนำศาสตร์ของพระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ “มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” มาเป็นหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติควบคู่กับการนำเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย มาเป็นกรอบแนวคิดที่จะผลักดันดำเนินการเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมภิบาล

และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อให้ ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2579

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ทำให้การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ถูกดำเนินการบนพื้นฐานความเชื่อในการเติบโตร่วมกัน (Inclusive Growth) ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน ไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดหลักของแผน คือ เติบโตสมดุล ยั่งยืน ซึ่งเป็นหัวใจของยุทธศาสตร์ชาติด้านนี้ซึ่งยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 6 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว
- 2) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล
- 3) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ
- 4) พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ
- 5) พัฒนาความมั่นคงทางน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- 6) ยกระดับกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ คือ ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีนี้ ได้กล่าวถึงทรัพยากรน้ำในยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้าง การเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าหมายในยุทธศาสตร์นี้ ได้แก่

- 1) การบริหารจัดการน้ำมีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน และเน้นการจัดการน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคและบริโภคให้เพียงพอเป็นลำดับแรก
- 2) ความสามารถในการรับมือภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้นทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่
- 3) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล

ในการวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพนั้น เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ ให้มีแหล่งกักเก็บน้ำต้นทุน และแหล่งชะลอน้ำที่เพียงพอ เพิ่มขีดความสามารถในการเก็บกักน้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ และการผันน้ำ และการพัฒนาคลังข้อมูลระบบพยากรณ์ และการเตือนภัย และแผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่ ตลอดจนการปรับปรุงองค์กร และกฎหมาย รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (แผนระดับ 2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้สรุปว่า ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศดังนั้น แผนแม่บทภายใต้

ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นที่ 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ จึงมุ่งเน้นการกำหนดเป้าหมาย และแนวทางพัฒนาระบบจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นคง เพิ่มผลิตผล ในเรื่องของการจัดการและการใช้น้ำทุกภาคส่วน โดยมีแนวทางพัฒนาประกอบด้วยแผนย่อย 3 แผน ดังนี้

1. การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ
2. การเพิ่มผลิตผลของน้ำทั้งระบบ
3. การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) (แผนระดับ 3)

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้สรุปและนำเสนอว่า ประเทศไทยได้จัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 12 ปี (พ.ศ. 2558 - 2569) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สภาพสังคม และเศรษฐกิจ รวมถึงรัฐบาลได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน ในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ สอดคล้อง และตอบสนองเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จึงได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 ถึง 2580) โดยปรับปรุงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 12 ปี ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ การพัฒนาตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ไว้ ดังนี้

“ทุกหมู่บ้านมีน้ำสะอาดอุปโภค บริโภค น้ำเพื่อการผลิตมั่นคง ความเสียหายจากอุทกภัยลดลง คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน บริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนภายใต้การพัฒนาอย่างสมดุล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน”

เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ข้างต้น สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้กำหนด แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ไว้ 6 ด้าน คือ

- ด้านที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภค บริโภค
- ด้านที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต
- ด้านที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย
- ด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ
- ด้านที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม และป้องกันการพังทลายของดิน
- ด้านที่ 6 การบริหารจัดการ

2.2 แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

วัตถุประสงค์ของแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำคือ

- 1) เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงด้านน้ำเพิ่มขึ้น มีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบและยั่งยืนทั้งน้ำบนดินและน้ำผิวดิน

2) เพิ่มผลผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ

3) จัดระบบการจัดการภัยพิบัติจากน้ำในภาวะวิกฤต เตือนภัยทุกภัยและภัยแล้งเพื่อลดการสูญเสียและความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ

4) พัฒนาแหล่งน้ำทั้งในและนอกเขตชลประทานให้สามารถทำเกษตรได้ จัดทำพัฒนาแหล่งน้ำให้เพียงพอต่อการเจริญเติบโตของเขตเมือง เกษตรอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

5) เพิ่มประสิทธิภาพการอนุรักษ์ พื้นฟู พื้นที่ป่าไม้และแหล่งน้ำธรรมชาติ แหล่งเก็บกักน้ำ ระบบกระจายน้ำและเชื่อมโยงโครงข่ายลุ่มน้ำทั้งในและนอกเขตชลประทาน ปรับปรุงทางพื้นที่รองรับน้ำ จัดทำ

ผังเมืองและระบบป้องกันน้ำท่วมชุมชนและพื้นที่เศรษฐกิจ

6) พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสนับสนุนองค์กรลุ่มน้ำ พัฒนาระบบฐานข้อมูล การประชาสัมพันธ์ การติดตามประเมินผลและการมีส่วนร่วม

การจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ควรมีการแสดงกระบวนการในการทำงาน (Process) ของโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่อง หรือประเด็นหนึ่งๆ เข้าด้วยกันจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งสามารถใช้แผนภาพความเชื่อมโยงประกอบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งแสดงถึงทรัพยากรที่ต้องใช้ในกระบวนการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

การจัดทำงบประมาณเชิงบูรณาการควรมีการพิจารณาดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานเจ้าภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดขั้นตอน การดำเนินงานรวมถึงการบริหารและการติดตามประเมินผลงบประมาณ เพื่อให้การบูรณาการสามารถดำเนินไปสู่ผลสัมฤทธิ์ และเป้าหมายของแผนงานบูรณาการ ทั้งนี้ ควรมีการติดตามความก้าวหน้าในระหว่างดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอันจะช่วยพัฒนาการจัดการงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น

2.3 แนวทางการจัดการงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์

การจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ ควรมีการแสดงกระบวนการในการทำงาน (Process) ของโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่อง หรือประเด็นหนึ่งๆ เข้าด้วยกันจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ ซึ่งสามารถใช้แผนภาพความเชื่อมโยงประกอบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุผลตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งแสดงถึงทรัพยากรที่ต้องใช้ในกระบวนการดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ อนึ่งการจัดทำงบประมาณเชิงบูรณาการควรมีการพิจารณาดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานเจ้าภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดขั้นตอน การดำเนินงานรวมถึงการบริหารและการติดตามประเมินผลงบประมาณ เพื่อให้การบูรณาการสามารถดำเนินไปสู่ผลสัมฤทธิ์ และเป้าหมายของแผนงานบูรณาการ ทั้งนี้ ควรมีการติดตามความก้าวหน้าในระหว่างดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอันจะช่วยพัฒนาการจัดการงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์ให้ดียิ่งขึ้น

การกำหนดโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการ ควรพิจารณา ดังนี้

1. ต้องสอดคล้องและสัมพันธ์กับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนแม่บทเฉพาะกิจ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ผลสัมฤทธิ์ เป้าหมายและแนวทางของแผนงานบูรณาการ

2. ต้องสัมพันธ์กับพันธกิจหรือภารกิจของหน่วยงานที่กำหนดตามกฎหมายปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม กฎหมายจัดตั้งกฎกระทรวงหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ นโยบายรัฐบาลที่ได้รับมอบหมาย

3. ต้องมีความสัมพันธ์ในการนำส่งผลผลิตหรือผลลัพธ์เพื่อขับเคลื่อนให้แผนงานบูรณาการ สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์และเป้าหมายแผนงานตามแนวทางการดำเนินงานที่กำหนดไว้

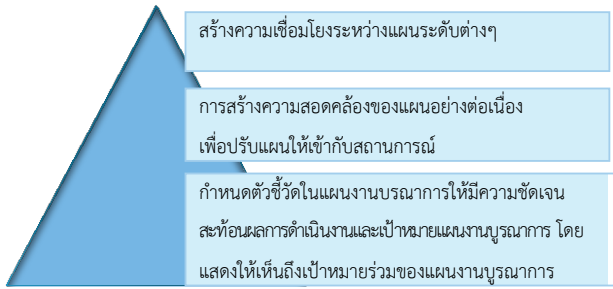
4. ต้องสามารถวัดผลการดำเนินงานได้ในเชิงปริมาณ (ระบุเป็นตัวเลขชัดเจนและสามารถแสดงความก้าวหน้าในการดำเนินงานได้) และเชิงคุณภาพ (วัดตามมาตรฐานที่กำหนด หรือสัดส่วนผลการดำเนินงานตามเป้าหมายที่วางไว้) รวมถึงระยะเวลา และต้นทุนในการดำเนินงาน

การบูรณาการในแนวดิ่ง (Vertical Integration)

1. การบูรณาการในแนวดิ่ง สร้างความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้แผนงานบูรณาการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

2. การสร้างความสอดคล้องระหว่างแผนในระดับต่าง ๆ ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการปรับแผนให้เข้ากับสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที โดยกำหนดให้มีการทบทวนแผนอย่างเป็นระยะ

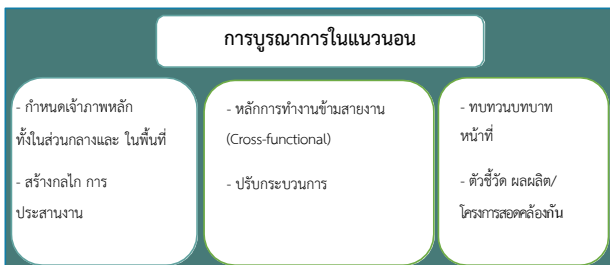
3. ควรกำหนดตัวชี้วัดแผนงานบูรณาการให้มีความชัดเจน มีความเป็นไปได้ และสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (แผนย่อยของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนแม่บทเฉพาะกิจภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565 แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี และให้มั่นใจว่าตัวชี้วัดสามารถตอบสนองกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้หน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปจัดทำแผนงานบูรณาการในประเด็นนั้น ๆ เพื่อจัดทำโครงการ/กิจกรรมรองรับต่อไป ทั้งนี้ ตัวชี้วัดจำเป็นต้องสะท้อน ผลการดำเนินงานและเป้าหมายแผนงานบูรณาการ

รูปที่ 1 การบูรณาการในแนวดิ่ง (Vertical Integration)
(ที่มา : สำนักงบประมาณ)

การบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration)

- (1) กำหนดเจ้าภาพหลักในการดำเนินการ ทั้งในส่วนกลางและในระดับพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน
 - (2) สร้างกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เหมาะสม เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการ/ คณะทำงานร่วม
 - (3) ใช้หลักการทำงานข้ามสายงาน (Cross-functional) นำแผนการบูรณาการมาแบ่งงานกัน ตามภารกิจ/กระบวนการ/พื้นที่
 - (4) ปรับกระบวนการทำงานร่วมกันให้ชัดเจน โดยกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินงาน
- อย่างชัดเจน ก่อนจะจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมตามลำดับความสำคัญ ระยะเวลา และแผนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- (5) พิจารณาบทบาทบทบาท หน้าที่ ของหน่วยงานเพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติงาน
 - (6) กำหนดตัวชี้วัด ผลผลิต/โครงการ/กิจกรรมระหว่างหน่วยงานให้สอดคล้องกัน

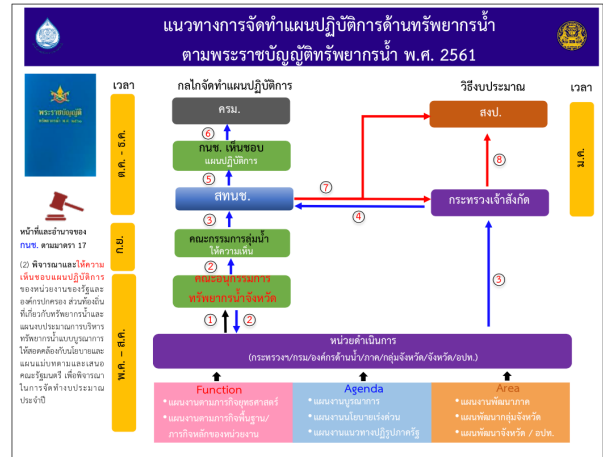

รูปที่ 2 การบูรณาการในแนวนอน (Horizontal Integration)
(ที่มา : สำนักงบประมาณ)

2.4 การจัดทำแผนงาน/แผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำ

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้เสนอกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำ ตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 รายละเอียดมีขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

- 1) หน่วยงาน เสนอแผนงาน/แผนปฏิบัติการ โครงการเข้าสู่กระบวนการขอความเห็นพิจารณาและจัดทำแผนงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัด

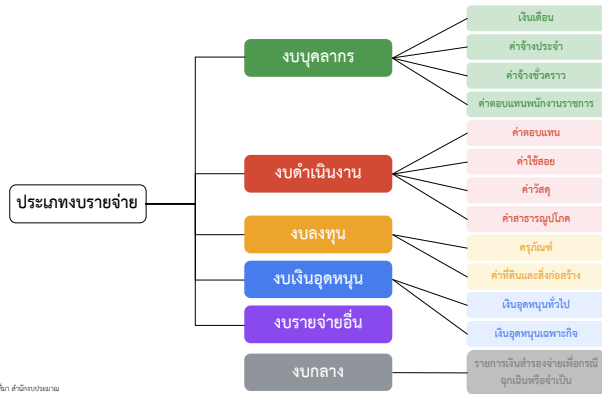

รูปที่ 3 แนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการทางด้านทรัพยากรน้ำตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2561

- 2) คณะอนุกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัดส่งต่อแผนงาน/แผนปฏิบัติการระดับจังหวัด ให้คณะกรรมการลุ่มน้ำพิจารณาให้ความเห็น และส่งแผนงาน/แผนปฏิบัติการระดับจังหวัดให้ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อไปผ่านความเห็นชอบจากกระทรวงเจ้าสังกัด
- 3) หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนงาน/แผนปฏิบัติการระดับจังหวัดที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำจังหวัด เพื่อเสนอกระทรวงเจ้าสังกัดและคณะกรรมการลุ่มน้ำให้ความเห็นต่อแผนงาน/แผนปฏิบัติการและส่งต่อมาให้ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ รวบรวมวิเคราะห์ ลำดับสำคัญโครงการ
- 4) กระทรวงเจ้าสังกัดส่งแผนงาน/แผนปฏิบัติการของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ รวบรวมวิเคราะห์
- 5) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ประมวล รวบรวม และกลั่นกรองแผนงาน/แผนปฏิบัติการ ลุ่มน้ำทั้ง 22 ลุ่มน้ำ ที่ผ่านความเห็นชอบจากกระทรวงเจ้าสังกัด และจัดลำดับความสำคัญของ แผนปฏิบัติการในระดับประเทศ โดยนำโครงการสำคัญบรรจุเข้าสู่แผนปฏิบัติการดังกล่าวด้วย และจำแนกตามมิติ งบประมาณ และเป้าหมายตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำของประเทศ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พิจารณาเห็นชอบ
- 6) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เสนอแผนงาน/แผนปฏิบัติการของประเทศที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติเห็นชอบ ให้คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาในการจัดทำงบประมาณประจำปี
- 7) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ รายงานแผนงานแผนปฏิบัติการของประเทศที่คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ ให้สำนักงบประมาณกระทรวงเจ้าสังกัดของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการจัดทำข้อตั้งงบประมาณประจำปี
- 8) กระทรวงเจ้าสังกัดของหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนปฏิบัติการที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการทรัพยากรน้ำ

น้ำแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีเสนอขอปรับจัดสรรงบประมาณประจำปีต่อสำนักงานงบประมาณ

โดยมีรูปแบบของงบประมาณดังแสดงในรูป

รูปที่ 4 ประเภทงบรายจ่ายของงบประมาณ (ที่มา : สำนักงานงบประมาณ)

3. ผลการวิเคราะห์

3.1 งบประมาณรายจ่ายประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

งบประมาณรายจ่ายประเทศ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ประมาณ 3.2 ล้านล้านบาท โดยคิดเป็น 20 % ของ GDP ปี 2564 งบประมาณส่วนใหญ่ ถูกจัดสรรให้กับ แผนงานบุคลากรภาครัฐประมาณ 24 % (อันดับ 1) สำหรับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้รับงบประมาณประมาณ 3.3 % ของงบประมาณทั้งหมด

3.2 งบลงทุน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ในส่วนของงบลงทุน ปี 2566 ประมาณ 4.3 แสนล้านบาท โดยมีการใช้ งบประมาณในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนา เช่น ถนน น้ำ โดยมีสัดส่วนดังนี้ 1) อันดับ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 49 % ส่วนใหญ่คือ การสร้างถนน และ 2) อันดับ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 22 % ส่วนใหญ่คือ งานด้านน้ำ หากพิจารณาเฉพาะแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำพบว่าได้รับงบประมาณ 12 % ของงบลงทุนทั้งหมด

3.3 งบประมาณรายจ่ายประเทศ ด้านน้ำ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำ รายละเอียดงบประมาณสามารถแสดงดัง ตารางที่ 1 พบว่า งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำประเทศ ปี 2566 ประมาณ 1.2 แสนล้านบาท ประกอบด้วย งบลงทุน งบดำเนินงาน งบเงินอุดหนุน งบรายจ่ายอื่นๆ และงบกลาง ไม่รวมบุคลากรและงบดำเนินงาน

เมื่อพิจารณาเฉพาะงบลงทุนด้านน้ำ ปี 2566 ประมาณ 1.2 แสนล้านบาท (รูปที่ 5) ประกอบด้วย การสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านน้ำและภัยพิบัติ ได้แก่ 1) อันดับ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 76 % (เฉพาะแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 48 %) และ 2) อันดับ 2 ยุทธศาสตร์ด้านความ

มั่นคง 17 % โดยกิจกรรมหลักที่ได้รับงบประมาณคือ น้ำเพื่อการพัฒนา เช่น เกษตร และนอกภาคเกษตร ภัยพิบัติด้านน้ำ และการประปา

ตารางที่ 1 งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำ รายละเอียดงบประมาณ

6 ด้านแผนแม่บทน้ำดื่ม	งบดำเนินงาน	งบลงทุน	งบเงินอุดหนุน	งบรายจ่ายอื่น	งบกลาง	รวม
ด้านที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค	๕	3,753	3,410			7,170
ด้านที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต	312	68,396	30	373		69,112
ด้านที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย		36,075	1,164	30	2,000	39,269
ด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ		1,102	366	154		1,622
ด้านที่ 5 การฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำเสื่อมโทรม ป้องกันการพังทลายของดิน		247				247
ด้านที่ 6 การบริหารจัดการ		1,178	184	539		1,903
รวม	318	110,751	5,157	1,096	2,000	119,322

3.4 งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำ ภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปีงบประมาณ 2566

งบของแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประมาณ 5.4 หมื่นล้านบาท (รูปที่ 6) คิดเป็น 45 % ของงบประมาณรายจ่ายประเทศ ด้านน้ำ ทั้งหมด งบประมาณแผนงานบูรณาฯ ส่วนใหญ่ อยู่ภายใต้ภารกิจของหน่วยรับงบประมาณดังนี้ (1) งานชลประทาน: กรมชลประทาน (2) เชื้อนป้องกันตลิ่ง: กรมโยธาธิการและผังเมือง (3) น้ำเพื่อการผลิต: กรมทรัพยากรน้ำและกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และ (4) งานประปา: การประปาส่วนภูมิภาค

3.5 งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำ นอกแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปีงบประมาณ 2566

งบของแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประมาณ 5.4 หมื่นล้านบาท (รูปที่ 7) คิดเป็น 45 % ของงบประมาณรายจ่ายประเทศ ด้านน้ำ ทั้งหมด งบประมาณแผนงานบูรณาฯ ส่วนใหญ่ อยู่ภายใต้ภารกิจของหน่วยรับงบประมาณดังนี้ (1) งานชลประทาน: กรมชลประทาน (2) เชื้อนป้องกันตลิ่ง: กรมโยธาธิการและผังเมือง (3) น้ำเพื่อการผลิต: กรมทรัพยากรน้ำและกรมทรัพยากรน้ำบาดาล และ (4) งานประปา: การประปาส่วนภูมิภาค

4. สรุปผลการศึกษา

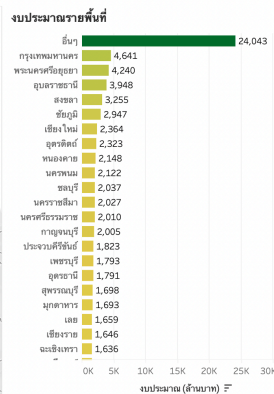
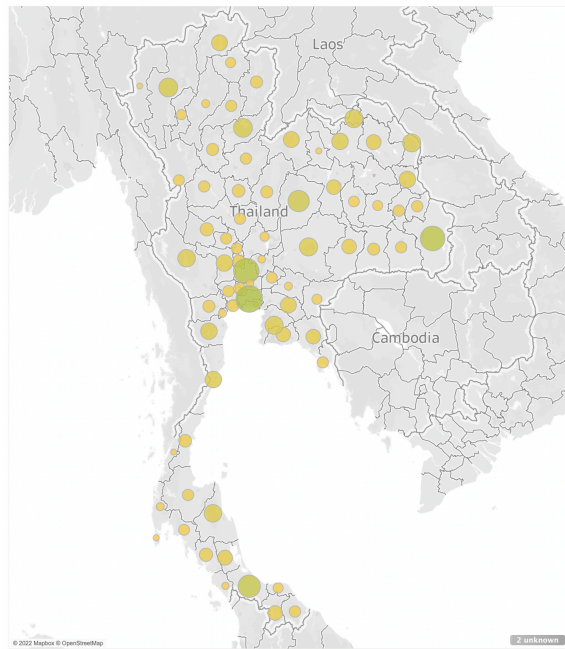
งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำประเทศ ปี 2566 ประมาณ 1.2 แสนล้านบาท มีการกระจายตัวตามภูมิภาคตามสภาพปัญหา ความพร้อมของหน่วยรับงบประมาณ และการจัดสรรงบประมาณ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงต้องการระบบการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการลงทุนในแต่ละด้านของแผนแม่บท เช่น

(1) ด้านที่ 1 การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค ของแผนแม่บทน้ำ: มีผลสัมฤทธิ์ คือ ประชากรเข้าถึงน้ำสะอาดทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยมีตัวชี้วัด คือ

(1.1) สัดส่วนการเข้าถึงน้ำประปา ประเมินจากจำนวนครัวเรือนที่เข้าถึงน้ำประปา/จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

(1.2) สัดส่วนการเข้าถึงน้ำประปาที่ได้มาตรฐาน ประเมินจากจำนวนครัวเรือนที่เข้าถึงน้ำประปาที่ได้มาตรฐาน/จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

งบประมาณรายจ่ายประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

สำนักงบประมาณ
BUDGET BUREAU

Strategy_TH

- (All)
- 1. ยุทธศาสตร์ด้านควา...
- 2. ยุทธศาสตร์ด้านกา...
- 3. ยุทธศาสตร์ด้านกา...
- 4. ยุทธศาสตร์ด้านกา...
- 5. ยุทธศาสตร์ด้านกา...

09 ประถมศึกษา

- (All)
- 1. งบประมาณ
- 2. งบดำเนินงาน
- 3. งบลงทุน
- 4. งบเงินอุดหนุน
- 5. งบรายจ่ายอื่น

22 งบบูรณา

- (All)
- 1. งบบูรณา
- 2. งบอื่นๆ

05 แผนงบประมาณบูรณา

- (All)
- 1. แผนงานบูรณาการ...
- 2. งบกลางบูรณา

23 จังหวัด

- (All)
- 1. งบประมาณของจังหวัด
- 2. งบอื่นๆ

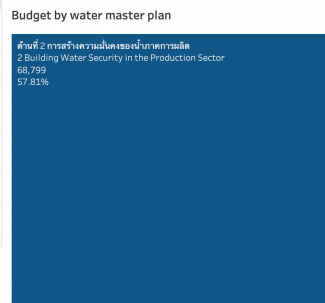
19: 6 ด้านแผนแม่บทด้าน...

- (All)
- 1. งบ...
- 2. งบ...
- 3. งบ...
- 4. งบ...
- 5. งบ...

05 หน่วยงบประมาณหลัก...

- (All)
- 1. งบ...
- 2. งบ...
- 3. งบ...
- 4. งบ...
- 5. งบ...

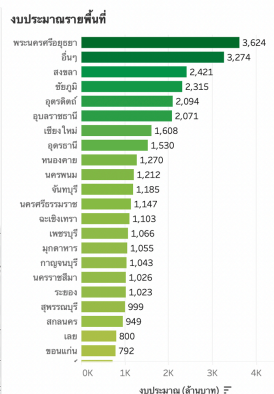
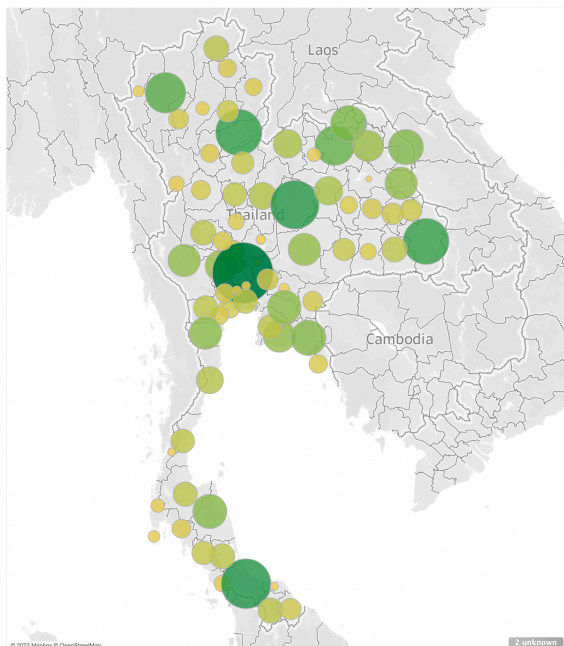
Visualized by Pongsak Suttinon
pongsak.su@chula.ac.th
CHULA ENGINEERING

งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (ล้านบาท) **119,004**
ที่มา: เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
ฉบับที่ 3-20 สำนักงบประมาณ <https://www.bb.go.th> และ
<https://datastudio.google.com/u/0/reporting/6f83027d36c42268b7759e1500141d8/page/9Q1C>

รูปที่ 5 งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำ ปีงบประมาณ 2566

งบประมาณรายจ่ายประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

สำนักงบประมาณ
BUDGET BUREAU

Strategy_TH

- (All)
- 1. ยุทธศาสตร์ด้านควา...
- 2. ยุทธศาสตร์ด้านกา...
- 3. ยุทธศาสตร์ด้านกา...
- 4. ยุทธศาสตร์ด้านกา...
- 5. ยุทธศาสตร์ด้านกา...

09 ประถมศึกษา

- (All)
- 1. งบประมาณ
- 2. งบดำเนินงาน
- 3. งบลงทุน
- 4. งบเงินอุดหนุน
- 5. งบรายจ่ายอื่น

22 งบบูรณา

- (All)
- 1. งบบูรณา
- 2. งบอื่นๆ

05 แผนงบประมาณบูรณา

- (All)
- 1. แผนงานบูรณาการ...
- 2. งบกลางบูรณา

23 จังหวัด

- (All)
- 1. งบประมาณของจังหวัด
- 2. งบอื่นๆ

19: 6 ด้านแผนแม่บทด้าน...

- (All)
- 1. งบ...
- 2. งบ...
- 3. งบ...
- 4. งบ...
- 5. งบ...

05 หน่วยงบประมาณหลัก...

- (All)
- 1. งบ...
- 2. งบ...
- 3. งบ...
- 4. งบ...
- 5. งบ...

Visualized by Pongsak Suttinon
pongsak.su@chula.ac.th
CHULA ENGINEERING

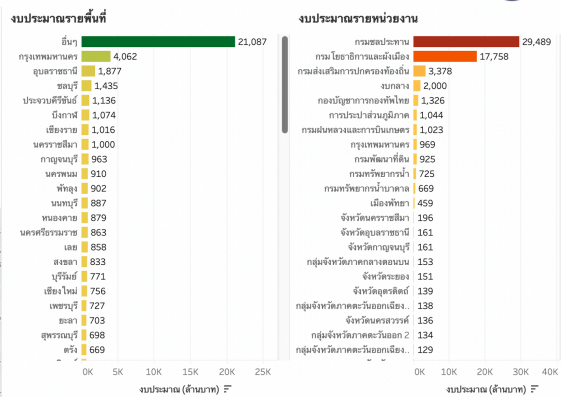
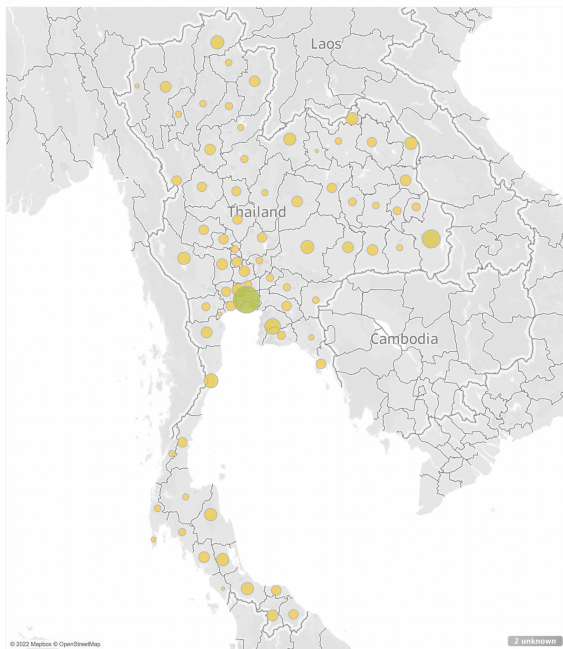

งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (ล้านบาท) **54,122**
ที่มา: เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
ฉบับที่ 3-20 สำนักงบประมาณ <https://www.bb.go.th> และ
<https://datastudio.google.com/u/0/reporting/6f83027d36c42268b7759e1500141d8/page/9Q1C>

รูปที่ 6 งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำ ภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปีงบประมาณ 2566

งบประมาณรายจ่ายประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

ข้อมูลโดย สำนักงบประมาณ BUDGET BUREAU

Strategy_TH

- (All)
- 1. ยุทธศาสตร์ด้านความ...
- 2. ยุทธศาสตร์ด้านการ...
- 3. ยุทธศาสตร์ด้านการ...
- 4. ยุทธศาสตร์ด้านการ...
- 5. ยุทธศาสตร์ด้านการ...

09 งบประมาณรายจ่าย

- (All)
- 1. งบอุดหนุน
- 2. งบดำเนินงาน
- 3. งบลงทุน
- 4. งบอุดหนุน
- 5. งบรายจ่ายอื่น

22 งบบูรณาการ

- (All)
- 1. งบบูรณาการของจังหวัด
- 2. งบอื่นๆ

05 แผนงบประมาณรายจ่าย

- (All)
- 1. แผนงานบูรณาการ...
- 2. งบแผนบูรณาการ

23 จัดทำ

- (All)
- 1. งบดำเนินงานด้าน...
- 2. งบอื่นๆ

19: 6 ด้านแผนแม่บทน้ำดื่ม

- ด้านที่ 2 การสร้างคว...
- ด้านที่ 3 การจัดการน้ำ...
- ด้านที่ 4 การจัดการน้ำ...
- ด้านที่ 5 การฟื้นฟูส...
- ด้านที่ 6 การบริหารด...
- หมายเหตุบูรณาการ

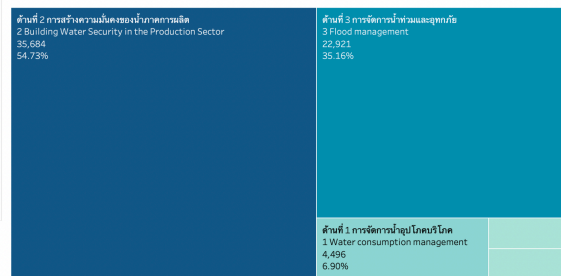
05 หน่วยงานงบประมาณองค์กร...

- (All)
- 1. งบ...
- 2. งบ...
- 3. งบ...
- 4. งบ...
- 5. งบ...

Visualized by Pongsak Sutitorn pongsak.su@chula.ac.th

CHULA ENGINEERING

Budget by water master plan

รูปที่ 7 งบประมาณรายจ่ายด้านน้ำ นอกแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปีงบประมาณ 2566

(2) ด้านที่ 2 การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต มีผลสัมฤทธิ์ คือ ประเทศไทยมีความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตร อุตสาหกรรม และ บริการ) โดยมีตัวชี้วัด คือ

(2.1) ผลผลิตจากการใช้น้ำ (หน่วย บาท/ลูกบาศก์เมตร) ภาคการเกษตร (พื้นที่นอกเขตชลประทานและพื้นที่ในเขตชลประทาน) รวมถึงภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ และ

(2.2) มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจจากภัยแล้งที่ลดลง

(3) ด้านที่ 3 การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย มีผลสัมฤทธิ์ คือ การลดความเสียหายจากภัยพิบัติด้านน้ำ โดยมีตัวชี้วัด คือ

(3.1) มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่ลดลงต่อรอบปีการเกิดซ้ำ

(3.2) สัดส่วนผู้เสียชีวิต/สูญหาย/ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางน้ำต่อประชากรรวมต่อรอบปีการเกิดซ้ำ

(4) ด้านที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ มีผลสัมฤทธิ์ คือ แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติมีคุณภาพได้มาตรฐานตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่กำหนด โดยมีตัวชี้วัด คือ

(4.1) River Flow Management Index

(4.2) สัดส่วนน้ำเสียที่เข้าระบบรวบรวมและบำบัดต่อปริมาณน้ำเสียทั้งหมด

(4.3) ดัชนีความสมบูรณ์ของแม่น้ำ River Health Index (Composite indicator แหล่งน้ำนิ่งและแหล่งน้ำไหล)

(4.4) สัดส่วนการนำน้ำที่บำบัดแล้วกลับมาใช้ใหม่

(5) ด้านที่ 5 การอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรม และป้องกันการพังทลายของดิน มีผลสัมฤทธิ์ คือ ป่าต้นน้ำได้รับการฟื้นฟู ทำให้ปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น และลดการพังทลายของดิน โดยมีตัวชี้วัดร่วมกับด้านที่ 4 คือ

(5.1) River Flow Management Index

(5.2) ดัชนีความสมบูรณ์ของแม่น้ำ River Health Index (Composite indicator แหล่งน้ำนิ่งและแหล่งน้ำไหล)

(6) ด้านที่ 6 การบริหารจัดการ มีผลสัมฤทธิ์ คือ ประเทศไทยธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยมีตัวชี้วัด คือ

(6.1) SDG 6.5 ระดับการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความร่วมมือระหว่างเขตแดนตามความเหมาะสม

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ภาพรวม:

1) ควรจัดทำแผนงานบูรณาการให้สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ (Outcome) หรือผลกระทบ (Impact) ของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีความเชื่อมโยงกับพันธกิจของหน่วยรับงบประมาณภายใต้แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น

○ การส่งเสริมโครงการน้ำประปาเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำอุปโภคบริโภค ประเมินโดย ร้อยละของครัวเรือนที่เข้าถึงน้ำประปา คุณภาพน้ำประปาตามมาตรฐาน WHO ในระดับครัวเรือน ราคาที่เข้าถึงได้

○ การส่งเสริมโครงการเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำภาคการผลิตด้านเกษตร โดยมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตของน้ำภาคเกษตร ประเมินโดย

มูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรต่อการใช้น้ำ 1 ลูกบาศก์เมตร โดยปลูกพืชที่มีมูลค่าสูง และ/หรือใช้น้ำน้อยลง

2) งบประมาณของแผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีการกระจายตัวไม่สมดุลจากข้อมูลงบประมาณบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปี 2560 - 2564 พบว่า งบประมาณกระจุกตัวส่วนใหญ่อยู่ด้านที่ 2 และ 3 ประมาณ 94 % ของงบประมาณทั้งหมดในขณะที่งบประมาณด้านที่ 1 น้ำอุปโภคบริโภค ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับ 1 ในการจัดสรรน้ำของประเทศตามประกาศ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (ประกาศคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เรื่อง การจัดลำดับความสำคัญในการจัดสรรน้ำของประเทศ พ.ศ. 2564 (มาตรา 40) ได้รับงบประมาณเพียง 4 % เท่านั้น

3) หลายโครงการภายใต้แผนงานบูรณาการยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและเป็นงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างโครงสร้างทางวิศวกรรมแหล่งน้ำ

5.2 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1) การแก้ปัญหาด้านน้ำควรเป็นวาระเร่งด่วนแห่งชาติ เนื่องจากใช้งบประมาณมากและเกี่ยวข้องกับประชาชนในทุกระดับ ทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล

2) สำนักงานงบประมาณและสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติควรบูรณาการการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ร่วมกัน ภายใต้มีมติงบประมาณและผลสัมฤทธิ์

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณข้อมูลจาก เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ฉบับที่ 1-20 สำนักงานงบประมาณ และข้อมูล open data จาก Thailand Budget Hacker

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานงบประมาณ (2566) *เอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 3 งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ฉบับที่ 1-20* <https://www.bb.go.th> [31 มีนาคม 2566]
- [2] สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (2564) *แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)*, <http://www.onwr.go.th/wp-content/uploads/2019/09/แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี20-ปี-A4-Final.pdf> [31 มีนาคม 2566]
- [3] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี*, <http://nscr.nesdc.go.th/ยุทธศาสตร์ชาติ/> [31 มีนาคม 2566]
- [4] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) *แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเด็นที่ 19 การบริหารจัดการ*

น้ำทั้งระบบ, <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/04/19-การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ.pdf>

[31 มีนาคม 2566]

- [5] Thailand Budget Hacker (2566)

<https://datastudio.google.com/u/0/reporting/6f8302c7-d36c-4226-8b77-50e1500141d8/page/dQitC> [31 มีนาคม 2566]

- [6] United Nations. 2021. *Sustainable Development Goals (SDG)*, <https://sdgs.un.org/goals> [31 มีนาคม 2566]